

BULLETIN IVPR

DECEMBER 2025
VOL 6 ISSUE 12

KVETOSLAVA REPKOVÁ

AKO SNÍVAME O SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH

... VYBRANÉ ZAUJÍMAVOSTI Z PRÍPRAVY VÍZIE A STRATÉGIE

ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB DO ROKU 2040

Ako snívame o sociálnych službách

... vybrané zaujímavosti z prípravy Vízie a stratégie rozvoja sociálnych služieb do roku 2040

Kvetoslava Repková

Prof. PhDr. K. Repková, CSc. je vedecko-výskumnou pracovníčkou v Inštitúte pre výskum práce a rodiny, zároveň vysokoškolskou učiteľkou na Inštitúte edukológie a sociálnej práce FF PU v Prešove. Vo svojej vedeckovýskumnej, pedagogickej a publikačnej činnosti sa venuje najmä otázkam politiky zdravotného postihnutia, dlhodobej starostlivosti, aktívneho starnutia a sociálnych služieb, osobitne z hľadiska zavádzania a hodnotenia ich kvality. Angažuje sa aj v rezortnom vzdelávaní, garantuje špecializačný vzdelávací program „Sociálna posudková činnosť“.

OBSAH

1 Úvod	3
2 Vízia – pojem a konceptuálne východiská	5
2.1 Vízia ako organizačná otázka	5
2.2 Vízia ako systémová otázka	5
3 Ako snívame o sociálnych službách? – priebeh a výsledky odbornej diskusie	8
4 Záver	12
Literatúra	13
Príloha A	14

1 ÚVOD

V roku 2014, keď sa spracovával dokument *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020*, sa na základe SWOT analýzy stavu sociálnych služieb (ďalej len „SoS“) na Slovensku konštatovalo, že jednou zo slabých stránok ich rozvoja je „... absencia strategického rámca rozvoja sociálnych služieb v Slovenskej republike“ (MPSVR SR, 2014, s. 24). Na strane druhej, existencia iných strategických dokumentov (napr. pre oblasť transformácie a deinštitucionalizácie SoS) a možnosť prípravy ďalších sa považovala za príležitosť k rozvoju SoS do budúcnosti. Už v tomto období sa preto Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“) prihlásilo k potrebe spracovania dokumentu pod názvom *Strategický rámec rozvoja sociálnych služieb do roku 2030 v Slovenskej republike*. Tento mal stanovovať dlhodobé ciele rozvoja SoS na Slovensku, ktoré by sa stali východiskom pre legislatívne úpravy právnych vzťahov pri poskytovaní SoS, pre zabezpečenie ich udržateľného financovania, vrátane vytvorenia takých finančných podmienok, ktoré by motivovali a podporovali rozvoj a zavádzanie komunitných SoS. Strategický rámec mal nadväzovať na ďalšie kľúčové strategické dokumenty a rámce, osobitne pre oblasť rozvoja zdravotnej starostlivosti a inkluzívneho vzdelávania pre znevýhodnené skupiny obyvateľov (ibid).

Keďže v období 2015 – 2020 sa nepodarilo zámer spracovania dokumentu zrealizovať (uvádza sa, že pre nedostatok spoľahlivých informácií a dát), premietol sa aj do ďalšieho cyklu formulovania rozvojových priorít SoS – do dokumentu *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030* (MPSVR SR, 2021). Prijatie strategického dokumentu tohto druhu sa explicitne vymedzilo ako vstup/predpoklad/základ legitimacy formulovania a naplňovania národných priorít rozvoja SoS na ustanovené obdobia, najmä z aspektu finančnej, personálnej a inej zdrojovej udržateľnosti ich rozvojovej trajektórie. Potreba prípravy strategického rámca rozvoja SoS sa najnovšie intenzívne zmieňuje aj v *Koncepcii reformy financovania SoS* (MPSVR SR, 2024), kde sa jeho spracovanie vymedzuje ako jedna z implementačných aktivít tejto koncepcie.

V kontexte dlhodobého záväzku spracovania vyššie uvedeného strategického dokumentu začalo MPSVR SR organizovať ku koncu roka 2024 predbežné odborné konzultácie s Inštitútom pre výskum práce a rodiny (ďalej len „IVPR“) o tom, ako pre roky 2025 – 2026 naplánovať a riadiť širokú odbornú diskusiu relevantných aktérov k príprave dokumentu. Výsledkom diskusií bolo rozhodnutie:

- a) rozšíriť zameranie dokumentu o dimenziu formovania vízie rozvoja SoS a posunúť časový rámec jeho pôsobnosti do roku 2040; v súlade s tým upraviť názov dokumentu: **Vízia a stratégia rozvoja sociálnych služieb na Slovensku do roku 2040** (ďalej len „Vízia“);
- b) vytvoriť od roku 2025 expertnú pracovnú skupinu (ďalej len „EPS“) pre prípravu Vízie tak, aby boli manažérske a procesne naplnené požiadavky na participatívnu prípravu dokumentov tohto druhu (MIRRI SR, 2017);
- c) poveriť IVPR vedením a facilitovaním širokej odbornej diskusie (príp. iných komunikačných formátov) aktérov zastúpených v EPS k príprave Vízie;

- d) s ohľadom na aktuálnu situáciu v SoS venovať v roku 2025 osobitnú pozornosť otázkam personálneho zabezpečenia SoS a ku koncu roka 2025 vydať prvý čiastkový výstup: Aktuálne problémy personálneho zabezpečenia sociálnych služieb a návrhy opatrení.

Aj keď je činnosť EPS iba v „polčase“, rozhodli sme sa ku koncu roka 2025 sprostredkovať cez formát bulletinu zainteresovanej odbornej verejnosti vybrané informácie a zaujímavosti z procesu prípravy dokumentu v roku 2025, s osobitným zameraním na otázky súvisiace s formovaním predstavy o budúcich SoS na Slovensku, teda o ich vízii (s čím korešponduje názov bulletinu).

Prečo špecifické zameranie na víziu rozvoja SoS? Predovšetkým preto, že po systematických diskusiách dokázala EPS dospieť počas roka 2025 k jej zdieľanému chápaniu (rámcovej zhode o vízii). Rovnako preto, že na najvyššej (celonárodnej) úrovni debata k tejto otázke doposiaľ neprebehla. Paradoxne, od individuálnych poskytovateľov SoS očakávame, že pri napĺňaní štandardov kvality budú mať vo svojich zakladajúcich dokumentoch jasne ustanovenú víziu a strategické ciele svojej činnosti (kritérium 1.1 prílohy č. 2 zákona o sociálnych službách); a že budú k tomu viesť so všetkými zainteresovanými aktérmi (prijímateľmi a prijímateľkami, personálom, rodinami, príp. inými aktérmi v komunite) systematický dialóg. Absencia celonárodnej vízie, t. j. predstavy/sna/obrazu, kde chceme vidieť SoS v období najbližších 15 – 20 rokov, akú si o nich formujeme predstavu, môže znamenať, že strategické a čiastkové ciele zamerané na rozvoj SoS sa prijímajú/budú prijímať bez ustálenej hodnotovej základne, širšej spoločenskej legitimity a jasnejšieho smerovania. Vízia ponúka systému SoS stálosť, pomáha porozumieť jeho významu (misii) v systéme sociálnej starostlivosti o ľudí (v najširšom slova zmysle). Cez definovanú víziu možno budovať spravodlivý systém SoS, podporovať jeho odolnosť a schopnosť udržiavať si potrebnú rovnováhu aj v čase narušenia jeho rovnováhy pre vplyv externalít, ktoré nemá samotný systém pod kontrolou (napr. pre nedostatok finančných zdrojov, dostupného a stabilného personálu; pre potrebu riešiť mimoriadne situácie väčšieho rozmeru a spoločenského dopadu).

K rozhodnutiu zamerať text bulletinu na otázky stanovovania vízie rozvoja SoS na Slovensku nás posmelil aj širší medzinárodný a sociálno-politický kontext. Vidíme ho v dokumente *Správa o strategickom výhľade za rok 2025. Odolnosť 2.0: posilnenie EÚ, aby v turbulentných a neistých časoch prosperovala* (2025 Strategic Foresight Report. *Resilience 2.0: Empowering the EU to thrive amid turbulence and uncertainty*), ktorý bol publikovaný 9.9.2025 Európskou komisiou ako Oznámenie Európskemu parlamentu a Rade (EC, 2025). Dokument reflektuje na veľké krízy, ktorými si prešla Európa za ostatnú dekádu (napr. migrácia, Covid-19, ruská vojnová agresia na Ukrajine či situácia na strednom východe) a megatrendy vývoja (napr. demografické zmeny, rozširujúce sa nerovnováhy, akcelerujúce technologické a klimatické zmeny, či meniace sa globálne usporiadanie sveta), z dôvodu ktorých už nebude na ďalšie dekády (do roku 2040) postačovať reaktívna politika. Nevyhnutný bude transformačný, proaktívny a dopredu smerujúci prístup (v našom prípade prístup založený na široko spoločensky akceptovanej vízii rozvoja SoS) vedúci k budovaniu odolnosti aj pre časy neistoty a turbulencií.

2 VÍZIA – POJEM A KONCEPTUÁLNE VÝCHODISKÁ

V tejto časti vymedzíme pojmy „vízia“ a „vízia rozvoja SoS“, na ktoré sa vzťahuje tematické jadro bulletinu. Zdôvodníme, prečo je užitočné rozlišovať medzi organizačnou a systémovou úrovňou týchto pojmov.

2.1 Vízia ako organizačná otázka

V SoS sa stretávame s pojmom „vízia“ spravidla na organizačnej úrovni. *Vízia (strategická vízia) organizácie* sa vymedzuje ako dosiahnuteľná predstava o tom, aká chce byť organizácia v budúcnosti (spravidla vo vzdialenejšom časovom horizonte 10 – 15 rokov). Rámce tejto predstavy sú dané *poslaním* organizácie (Grasseová et al., 2008), teda dôvodmi, prečo organizácia existuje, aký má *účel* (Repková, 2015). Tento je upravený v §2 ods. 1 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách spôsobom, že je vymedzené vecné zameranie SoS (napr. ako prevencia vzniku či riešenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity; zachovanie, obnova alebo rozvoj schopnosti ľudí viesť samostatný život; podpora začlenenia jednotlivcov, skupín do spoločnosti; atď.).

Fiktívne príklady možných formulácií vízie na organizačnej úrovni

„Byť moderným a otvoreným centrom pomoci, ktoré poskytuje kvalitné a dostupné sociálne služby založené na rešpekte, dôstojnosti a aktívnom živote seniorov.“

„Budovať spoločnosť, v ktorej má každý človek bez ohľadu na vek či zdravotný stav možnosť žiť naplnený a samostatný život s podporou komunity.“

„Stať sa spoľahlivým partnerom pre rodiny a jednotlivcov v oblasti osobnej starostlivosti, ktorý prináša profesionálnu, empatickú a inovatívnu podporu v každodennom živote.“

Ako je z uvedeného zrejmé, na organizačnej úrovni nejde o „víziu rozvoja SoS ako takých“, ale o „(strategickú) víziu rozvoja organizácie/poskytovateľa SoS“, kedy všetky kľúčové parametre ako poslanie či účel SoS, jej viazanosť k vymedzenému typu sociálnej núdzosti (nepriaznivej sociálnej situácii) a tým aj k cieľovej skupine pomoci a podpory, sa primárne odvodzujú od legislatívy SoS ako základného referenčného rámca pre ustanovenie organizačnej vízie.

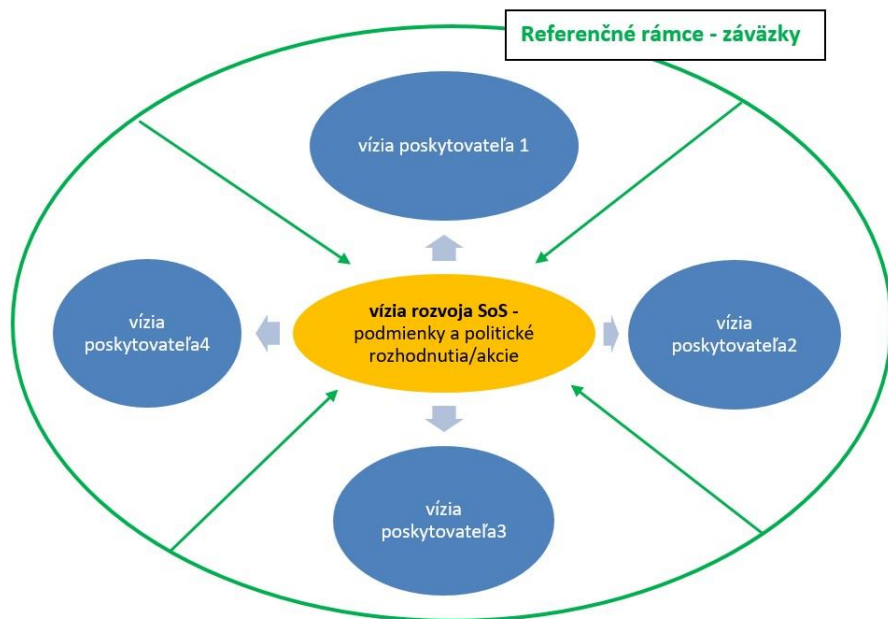
2.2 Vízia ako systémová otázka

Od čoho sa odvodzuje pojem vízia a poslanie v prípade, ak hovoríme o SoS ako o systéme? Keď prekračujeme organizačnú úroveň a uvažujeme o poslaní, účele a postavení SoS v systéme sociálnej starostlivosti o ľudí (v najširšom slova zmysle)?

Ak chceme formulovať víziu SoS (ako takých), teda zdieľanú predstavu o budúcnosti SoS ako systému, o podobe jeho možného rozvoja (preto spojenie „vízia rozvoja SoS“),

potom musíme vychádzať zo širšieho referenčného rámca uznania spoločenskej potrebnosti systému SoS, pomenovanej jedinečnosti a nenahradiť iným systémom. Zároveň sa očakáva ustanovenie mechanizmov funkčných záruk, že sa takéto uznanie nebude deklarovať len v doktrínálnych politických vyhláseniach a dokumentoch na rozličných úrovniach, ale že sa premietne aj do konkrétnych politických akcií a rozhodnutí (*vytváranie podmienok*), ktoré sa stanú základom fungovania konkrétnych poskytovateľov SoS (*praktický výkon*). Vzťah chápania vízie na organizačnej úrovni a systémovej úrovni znázorňuje schéma.

Schéma 1: Vzťah vízie SoS na systémovej a organizačnej úrovni

Zdroj: autorka

Pre systém SoS možno za determinujúce referenčné rámce ich uznania považovať všetky záväzky, ktoré vyplývajú Slovenskej republike z jej členstva v širšom medzinárodnom spoločenstve. Na najvyššej úrovni ide o záväzky vyplývajúce z OSN dohovorov, ktoré Slovensko ratifikovalo. Ide najmä o *OSN Dohovor o právach dieťaťa* (napr. čl. 27 – právo dieťaťa na životnú úroveň nevyhnutnú pre jeho telesný, duševný, duchovný, mravný a sociálny rozvoj; zároveň povinnosti zmluvných strán na zabezpečenie potrebných opatrení umožňujúcich realizáciu tohto práva), či o *OSN Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím* (osobitne čl. 19 – právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti). Významným referenčným rámcom sú aj záväzky vyplývajúce z jadrových článkov *Revidovanej Európskej sociálnej charty* (najmä čl. 14 – právo na prospech zo sociálnych služieb; čl. 15 – právo osôb so zdravotným

postihnutím na nezávislosť, na sociálnu integráciu a na účasť na živote spoločnosti; súvisiaco aj čl. 16 a 17 – právo rodiny, detí a mladistvých na sociálnu, právnu a hospodársku ochranu).

V rámci členstva Slovenska v EÚ sú významnými referenčnými rámcami deklarujúcimi uznanie významu SoS v systéme sociálnej ochrany ľudí najmä dokument z roku 2006: *Implementácia komunitného Lisabonského programu: Sociálne služby všeobecného záujmu v EÚ* (COM, 2006). K sociálnym službám (v najširšom slova zmysle) sa v dokumente pristupuje ako ku kľúčovému nástroju podpory sociálnej kohézie medzi jednotlivcami, skupinami, spoločenstvami. Tie SoS, ktoré sú poskytované na individualizovanom/personalizovanom základe, sa vymedzujú ako nástroj: „...podpory sociálnej inklúzie a ochrany základných ľudských práv“ (COM, 2006, s. 4). Ide o SoS určené pre osoby v krízových životných situáciách, osoby vyžadujúce podporu a pomoc k znovu/začleneniu sa do spoločnosti, osoby bez domova či v riziku straty domova, či osoby s potrebami dlhodobej starostlivosti.

Ak hovoríme o kľúčových referenčných rámcoch deklarujúcich uznanie nezastupiteľnej pozície SoS v systéme sociálnej ochrany ľudí, potom nemožno opomenúť *Európsky pilier sociálnych práv* (2017). Tento vo svojich 20 zásadách garantuje v kapitole „Sociálna ochrana a začleňovanie“ každému v núdzi právo na podporu prístupu k základným službám (čl. 20); osobám so zdravotným postihnutím právo na dôstojný život a podporu začlenenia na trh práce a do spoločnosti (čl. 17); osobám odkázaným na dlhodobú starostlivosť právo prístupu k službám dlhodobej starostlivosti (čl. 18); či právo na pomoc osobám v núdzi v prístupe ku kvalitnému sociálnemu bývaniu a podpore pri bývaní (čl. 19). Na 20 zásad európskeho piliera nadviazal v roku 2021 *Akčný plán na realizáciu európskeho piliera sociálnych práv*, v ktorom je formulovaná výzva: „... prispôbiť sociálnu ochranu (ktorej súčasťou sú aj sociálne služby, pozn. autorky) novému svetu“, v zmysle potreby pokrývania aj novovznikajúcich rizík v živote ľudí a prehodnotenia modelov financovania sociálnej ochrany tak, aby stavali na trvalej solidarite medzi generáciami a v rámci nich (EK, 2021).

Opierajúc sa o externé determinanty prístupu k vízii rozvoja SoS ako k systémovej otázke predstavíme v ďalšom texte priebeh a výsledky diskusií prebiehajúcich v prvej polovici 2025 v EPS k otázke, **ako „snívame“ na Slovensku o SoS a ich budúcnosti**, teda, akú (ideálnu) systémovú predstavu si o nich formujeme, čo by sme chceli dosiahnuť. Takáto predstava bude základom úvah o smerovaní kľúčových sociálno-politických rozhodnutí a akcií ako jadra strategickej časti pripravovaného dokumentu.

3 AKO SNÍVAME O SOCIÁLNYCH SLUŽBÁCH? – PRIEBEH A VÝSLEDKY ODBORNEJ DISKUSIE

Stavajúc na zásadnom význame formulovania vízie SoS ukotvenej v rešpektovaní záväzkov, ktoré vyplývajú z ľudsko-právneho prístupu k SoS, sme odborné diskusie v EPS k príprave dokumentu začali od marca 2025 práve otázkou formulácie vízie rozvoja SoS.

Diskusiu sme organizovali ako *trojkrokový proces* založený na induktívnej metodológii. V prvom kroku sme vyzvali členky a členov EPS, aby doplnili vetu: „**Snom ľudí, ktorých zastupujem, je, aby do roku 2040...**“. Takýmto spôsobom sme získali sumu rôznorodých individualizovaných formulácií¹ s rozličnou úrovňou systémovosti. Ak by sme využili terminológiu najnovšieho dokumentu EK k budovaniu odolnosti do roku 2040 (Správa, 2025), potom by sme niektoré formulácie mohli označiť za skôr *reaktívne* (smerujúce k potrebe riešenia aktuálnych problémov SoS), iné s prvkami *proaktívnosti* (založené na systéme širšej sociálnej starostlivosti o ľudí, na prieniku rozličných systémov a na dlhodobej udržateľnosti), samozrejme, bez ich dichotomickej pozície.

Príklady reaktívne ladených formulácií vízie (sna):

„... pomohlo by mať dostatočný počet zariadení, ktoré by poskytovali sociálne služby; dostatočný počet opatrovateľov starajúcich sa v domácom prostredí; a menšiu byrokráciu pri vybavovaní sociálnych služieb; reflektovať na regionálne rozdiely“.

„... boli poskytované sociálne služby v rozsahu primeranom počtu záujemcov; v kvalite zodpovedajúcej nastaveným štandardom; a so zamestnancami, ktorí majú primerané ohodnotenie a spoločenský status“.

„... sa mohli venovať (poskytovatelia SoS, pozn. autorky) kvalite a nie zháňaniu financií a personálu; aby sa robili výbery a nie náborové zamestnancov; a nemuseli sa na výmenu pokazeného kotla alebo výťahu robiť verejné zbierky“.

„... (osoby, ktoré to potrebujú, pozn. autorky) mali prístup k sociálnym službám bez dlhého čakania a ich poskytovanie bolo efektívne a kvalitné (s ľudským prístupom)“.

Príklady formulácií proaktívnej povahy:

„... bola vyššia pôrodnosť a perspektíva dôstojnej staroby; klesol počet odvrátiťelných a imobilizujúcich ochorení; mladí ľudia cítili zodpovednosť a boli

¹ V záujme zachovania autenticity uvádzame individualizované formulácie v prílohe A bulletinu. Členky a členovia EPS vyjadrili informovaný súhlas s možnosťou ich využitia pre širšie vedecko-výskumné účely, vrátane spracovania textu bulletinu.

ochotní participovať na sociálnej starostlivosti o staršiu generáciu; integrácia neformálnej domácej starostlivosti do kvalitnej dlhodobej starostlivosti...“.

„... v prospech klienta boli prepojené tri oblasti – sociálna, zdravotná a školská“.

„... kvalitné dáta, včasné a na potrebnej úrovni; prepojené informačné systémy naprieč inštitúciami; dostatok analytických kapacít a dostatok zamestnancov poskytujúcich ad hoc reporty; prijímanie rozhodnutí na základe kvalitných relevantných výstupov; webové aplikácie nápomocné všetkým aktérom v oblasti sociálnych služieb; dostatok zdrojov, efektívne čerpanie a adresné poskytovanie služieb“.

V ďalšom kroku sa individuálne víziové formulácie využili v rámci diskusie v malých skupinách (po cca piatich osobách) zameranej na hľadanie prienikov a rozdielnosti v individuálnych formuláciách členiek a členov EPS. Výsledky skupinových diskusií boli napokon komunikované v rámci záverečnej plenárnej diskusie. Na základe aplikácie takejto 3-krokovej „kvázi delphi metódy“ bolo možné identifikovať skupinu **kľúčových pojmov**, ktoré by vo svojich súvislostiach mohli napomôcť k tvorbe spoločensky zdieľanej predstavy o vízii rozvoja SS na Slovensku do roku 2024. Medzi tieto pojmy/koncepty patrili:

- dostupnosť (SoS),
- kvalita (SoS),
- adresnosť/potrebnosť (SoS),
- prepojenosť (sektorov, dát, foriem starostlivosti/pomoci/podpory),
- spoľahlivosť dát (ako základu predikcie potrebnosti),
- zabezpečenie personálnych a finančných kapacít,
- odbornosť a kvalifikovanosť (vrátane obslužných činností),
- efektivita/udržateľnosť,
- istota pre ľudí,
- flexibilita a individuálny prístup,
- prevencia ako princíp,
- prevencia závislosti na SoS,
- ukončovanie bezdomovectva,
- slobodný výber,
- kvalita života,
- vedenie k zodpovednosti (občan – rodina – štát – samospráva).

Z prehľadu pojmov je zrejmé, že aj po 3-krokovom procese identifikácie zostala do určitej miery prítomná ich rozličná systémová úroveň – napr. od všeobecných kategórií ako „kvalita SoS“, „prevencia ako princíp“, či „udržateľnosť“, až po skôr operacionalizujúce kategórie ako „zabezpečenie personálnych kapacít“, „zabezpečenie finančných zdrojov“. či „odbornosť personálu“. Jednotlivé pojmy sme preto pracovne kategorizovali do **strešných konceptov/ pilierov**, ktoré by sa mohli stať základom formulácie vízia rozvoja SoS. Výsledky kategorizácie sú znázornené v tabuľke.

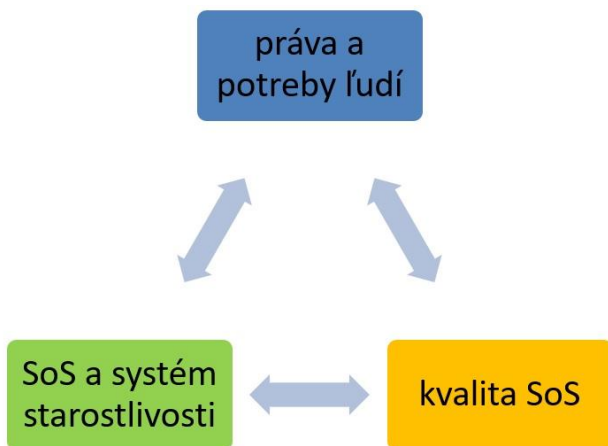
Tabuľka 1: Kategorizácia strešných konceptov/pilierov vízie rozvoja SoS na Slovensku do roku 2040

Kľúčové slová/pojmy	Strešné koncepty/piliere vízie
adresnosť	Práva a potreby ľudí (perspektíva ľudí)
potrebnosť	
istota ľudí	
individuálny prístup	
slobodný výber	
kvalita života	
Dostupnosť (súčasný zdroje – financie, ľudia, infraštruktúra)	Kvalita SoS (perspektíva SoS)
Udržateľnosť (medzigeneračná, prevencia, efektivita, ukončovanie bezdomovectva)	
Odbornosť, flexibilita	
Vedenie k zodpovednosti (občan – rodina – štát – samospráva)	SoS ako súčasť systému starostlivosti (perspektíva holistickej starostlivosti o ľudí)
Prepojenosť sektorov (najmä sociálne veci – zdravotníctvo – školstvo)	
Analytické kapacity a predikcie	

Zdroj: autorka

Strešné koncepty možno rozličným spôsobom viacsmerne kombinovať, pričom kombinovanie závisí od toho, z akej primárnej/východiskovej perspektívy sa k formulácii vízie rozvoja SoS pristúpi. Princíp „voľby perspektívy“ je znázornený v schéme.

Schéma 2: Variabilita perspektív v prístupe k stanovovaniu vízie

Zdroj: autorka

Príklady formulácií v závislosti od zvolenej východiskovej perspektívy:

Ľudsko-právna perspektíva: Víziou sú naplnené práva a uspokojené potreby aktérov sociálnych služieb a to na základe kvalitne poskytovaných sociálnych služieb ako súčasti komplexného systému starostlivosti.

Perspektíva SoS: Víziou sú kvalitne poskytované sociálne služby fungujúce v rámci komplexného systému starostlivosti smerujúcej k napĺňaniu práv a uspokojovaniu potrieb aktérov sociálnych služieb.

Perspektíva holistickej starostlivosti: Víziou je fungujúci systém komplexnej starostlivosti o ľudí, v rámci ktorého predstavujú sociálne služby jeden z nástrojov napĺňania práv a uspokojovania meniacich sa potrieb ich aktérov.

Identifikované koncepty/piliere možno nájsť aj vo vymedzení vízie v dokumente *Koncepcia reformy financovania sociálnych služieb* (MPSVR SR, 2024), v ktorej sa uvádza, že víziou v rámci prípravy koncepcie sú: „Dostupné a dlhodobo udržateľné sociálne služby, ktoré umožnia ľuďom naplniť svoje práva a žiť dôstojný a spokojný život, s dosiahnutím ich najvyššieho možného potenciálu a nezávislosti“ (ibid, s. 25). Táto formulácia vychádza z perspektívy kvalitných SoS, ktorá sa najčastejšie nachádzala aj v prvotných formuláciách vízie uvádzaných členkami a členmi EPS.

Pre účely ďalšej práce EPS bola napokon akceptovaná pracovná formulácia, že:

Víziou rozvoja sociálnych služieb sú spravodlivo naplnené práva a uspokojené potreby aktérov sociálnych služieb a to na základe kvalitne poskytovaných sociálnych služieb fungujúcich ako súčasť komplexného systému starostlivosti.

EPS má za to, že takéto vymedzenie vytvára primeraný základ pre:

- ďalšiu *štrukturálnu prácu* (vymedzenie východiskových pojmov dokumentu; princípov rozvoja SoS; domén, ktorým sa má dokument venovať; ustanovenie strategických cieľov rozvoja SoS do roku 2040 podľa jednotlivých domén);
- *procesné aspekty* prípravy dokumentu (fungovanie EPS a ďalších odborných komunikačných platforiem na participatívnom základe);
- ustálenie predstavy o samotnom *výstupe* činnosti EPS ku koncu roka 2026 (návrh dokumentu „Vízia a stratégia rozvoja SoS do roku 2040“).

4 ZÁVER

Sprostredkovali sme vybrané zaujímavosti z prvého roka prípravy dokumentu „Vízia a stratégia rozvoja sociálnych služieb do roku 2040“. Skutočnosť, že sme sa osobitne venovali tomu, ako snívame o SoS do budúcnosti (teda ich vízii), neznamená, že nedoceňujeme zásadný význam ďalších tematických oblastí, ktoré boli v priebehu roka 2025 predmetom odborných diskusií (napr. otázka súčasných problémov s personálnym zabezpečením SoS). Vyjadrujeme nádej, že sme textom bulletinu priniesli dostatok argumentácií, prečo bol výber problematiky stanovovania vízie rozvoja SoS taký dôležitý. Považujeme ju za východisko pre zaradovanie ďalších publikačných výstupov slúžiacich k zvyšovaniu povedomia zainteresovanej odbornej verejnosti o príprave strategického dokumentu takto zásadného významu.

LITERATÚRA

EK (2021). *Akčný plán na realizáciu európskeho piliera sociálnych práv*. Dostupné on-line: <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/sk/>

COM (2006). *Implementing the Community Lisbon programme: Social services of general interest in the European Union*. Dostupné on-line: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0177:FIN:EN:PDF>

EC (2025). *2025 Strategic Foresight Report. Resilience 2.0: Empowering the EU to thrive amid turbulence and uncertainty*. Dostupné on-line: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0484>

EC (2010). *A Voluntary European Quality Framework for Social Services*. Dostupné on-line: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6140&langId=en>

Európska charta (revidovaná). (1996). Dostupné on-line: <https://www.employment.gov.sk/files/legislativa/dokumenty-zoznamy-pod/europska-socialna-charta-revidovana.pdf>

Grasseová, M. et al. (2008). *Procesní řízení ve veřejném i soukromém sektoru*. Brno: Computer Press, a.s. 2008.

MIRRI SR (2017). *Metodika a inštitucionálny rámec tvorby verejných stratégií (Návrh)*. <https://mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2023/09/Metodika-a-institucionalny-ramec-tvorby-verejnych-strategii.pdf>

MPSVR SR (2024). *Koncepcia reformy financovania sociálnych služieb*. Dostupné on-line: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/esf/plan-obnovy/koncepcia-financovania/koncepcia-rfsos-13122024.pdf>

MPVR SR (2021). *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2021 – 2030*. Dostupné on-line: <https://www.employment.gov.sk/files/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/deinstitucionalizacia-socialnych-sluzieb/ako-prebieha-proces-zmeny-poskytovania-socialnych-sluzieb/narodne-priority-rozvoja-socialnych-sluzieb-roky-2021-2030.pdf>

MPSVR SR (2014). *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020*. Dostupné on-line: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/nprss-2015-2020.pdf>

OSN Dohovor o právach dieťaťa (1989). Dostupné on-line: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/ministerstvo/narodne-koordinacne-stredisko/dohovor-pravach-dietata.pdf>

OSN Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím (2006). Dostupné on-line: <https://www.mpsvr.sk/files/slovensky/uvod/legislativa/socialna-pomoc-podpora/dohovor-osn-pravach-osob-so-zdravotnym-postihnutim-opcny-protokol-sk-aj.pdf>

PRÍLOHA A

Prepisy autentických formulácií členiek a členov EPS k stanovovaniu vízie rozvoja SoS do roku 2040

Snom ľudí, ktorých zastupujem, je, aby do roku 2040...:

„... mali finančne, geograficky a druhovo dostupné a kvalitné sociálne služby v komunite“

„... pomohlo by mať dostatočný počet zariadení, ktoré by poskytovali sociálne služby; dostatočný počet opatrovateľov starajúcich sa v domácom prostredí; a menšiu byrokráciu pri vybavovaní sociálnych služieb; reflektovať na regionálne rozdiely“

„... boli poskytované sociálne služby v rozsahu primeranom počtu záujemcov; v kvalite zodpovedajúcej nastaveným štandardom; a so zamestnancami, ktorí majú primerané ohodnotenie a spoločenský status“

„... všetko „klapalo“ a mali sme nástroje pre špecifické situácie“

„... bola stabilizovaná situácia v oblasti starostlivosti o seniorov a osoby odkázané na pomoc inej osoby; bola vyššia pôrodnosť a perspektíva dôstojnej staroby; klesol počet odvrátiteľných a imobilizujúcich ochorení; mladí ľudia cítili zodpovednosť a boli ochotní participovať na sociálnej starostlivosti o staršiu generáciu; integrácia neformálnej domácej starostlivosti do kvalitnej dlhodobej starostlivosti; kvalita a dostupnosť komunitných a podporných a odľahčovacích služieb; nevytvárať osobitné služby pre marginalizovaných“

„... sa mohli venovať kvalite a nie zháňaniu financií a personálu; aby sa robili výbery a nie náborové zamestnancov; a nemuseli sa na výmenu pokazeného kotla alebo výťahu robiť verejné zbierky“

„... bol dostatok kapacít pre sociálnu starostlivosť o tých, ktorí to reálne potrebujú“

„... boli sociálne služby dlhodobo udržateľné s ohľadom na financie“

„... ten, kto potrebuje pomoc a podporu mal dostupné a kvalitné sociálne služby na základe slobodného výberu“

„... sociálne služby výkonom svojej práce prinášali príklady dobrej praxe - aby sa v záznamoch popisovali excelentne poskytované sociálne služby“

„... sa ukončilo chronické bezdomovectvo ľudí“

„...v prospech klienta boli prepojené tri oblasti - sociálna, zdravotná a školská“.

„... mali istotu, že o nich bude postarané v každej situácii - kvalitne, bezpečne, 'trvalo udržateľne', ekonomicky 'prístupne“

„... kvalitné dáta, včasné a na potrebnej úrovni; prepojené informačné systémy naprieč inštitúciami; dostatok analytických kapacít a dostatok zamestnancov poskytujúcich ad

hoc reporty; prijímanie rozhodnutí na základe kvalitných relevantných výstupov; webové aplikácie nápomocné všetkým aktérom v oblasti sociálnych služieb; dostatok zdrojov, efektívne čerpanie a adresné poskytovanie služieb“

„... boli poskytované kvalitné sociálne služby, finančne prístupné aj pre najcitlivejšie cieľové skupiny, vybavené kvalifikovanými odbornými zamestnancami, tiež zamestnancami, ktorí poskytujú servis pre klientov; aby sa zariadenia sociálnych služieb nestali len úložiskom pre starých a chorých ľudí; aby sa dala možnosť kvalitne žiť aj v prirodzenom rodinnom prostredí“

„... mali prístup k sociálnym službám bez dlhého čakania a ich poskytovanie bolo efektívne a kvalitné (s ľudským prístupom)“

„...existovali sociálne služby miestne a finančne dostupné, flexibilné podľa aktuálnej životnej situácie, s možnosťou zotrvať v domácom prostredí najdlhšie, ako sa dá; žiť kvalitný život; individualizované, variabilné sociálne služby integrované so zdravotníckymi službami, prepojené so systémom školstva a zdravotníctva; predvídateľnosť sociálnych situácií a prevencia“

„... boli dostupné pre všetkých, ktorí ich potrebujú (geografická, priestorová a finančná dostupnosť)“

V ROKU 2025 (ROČNÍK 6) SME VYDALI:

Bulletin IVPR 1/2025: Stav sociálnej ochrany na Slovensku. Situácia k 1. januáru 2025 (Rastislav Bednárík)

Bulletin IVPR 2/2025: Dostupnosť a prepojenosť služieb včasnej intervencie a ranej starostlivosti pre deti s rizikovým vývinom/zdravotným znevýhodnením a ich rodiny (Darina Kválová, Martina Mičicová Ľuptáková)

Bulletin IVPR 3/2025: Dekáda činnosti Koordinačno-metodického centra pre prevenciu násillia na ženách a Národnej linky pre ženy zažívajúce násillie (Barbora Burajová)

Bulletin IVPR 4-5/2025: Eurofound ako dôležitý nástroj na zlepšovanie pracovných a životných podmienok. Aktivity za Slovensko (Miroslava Kordošová)

Bulletin IVPR 6/2025: Dáta o ľuďoch bez domova na Slovensku. Aktuálne dostupné zdroje a východiská pre systematizovaný zber na národnej úrovni (Darina Kválová)

Bulletin IVPR 7-8/2025: Stav sociálnej ochrany na Slovensku. Situácia k 1. júlu 2025 (Rastislav Bednárík)

Bulletin IVPR 9/2025: Neformálna a nedeklarovaná starostlivosť (Daniela Kešelová, Kvetoslava Repková, Zuzana Turkovič)

Bulletin IVPR 10-11/2025: Zdroje údajov o životných podmienkach Rómov a ako týmto údajom rozumieť? Metodologická poznámka (Daniel Škobla)

Bulletin IVPR 12/2025: Ako snívame o sociálnych službách... vybrané zaujímavosti z prípravy Vízie a stratégie rozvoja sociálnych služieb do roku 2040 (Kvetoslava Repková)

BULLETIN IVPR

ročník 6 (2025)

Vydáva Inštitút pre výskum práce a rodiny,
Špitálska 25, 27, 812 41 Bratislava
IČO 308 47 451
ivpr@ivpr.gov.sk, www.ivpr.gov.sk
Vychádza 12 x ročne. NEPREDAJNÉ.
ISSN 2729-9767
EV 6041/22

Ďalšie informácie o IVPR získate na webových stránkach
www.ivpr.gov.sk